

Valtioneuvoston kanslia

Viite

Valtioneuvoston kanslian lausuntopyyntö VN 3166/2022

Asia

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karensista; ulkoministeriön lausunto

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karensista.

Ulkoministeriö pitää esitystä perusteltuna ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata valtion itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, vahvistaa Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeä tavoite on, että kansallisin toimin ja kansainvälisellä yhteistyöllä estetään aseellisten konfliktien ja Suomen turvallisuutta ja yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavien tilanteiden syntyminen sekä Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin.

Edellä mainittujen tavoitteiden ajamiseksi valtioneuvoston jäsenillä on pääsy sellaiseen tietoon, jonka hyödyntäminen VN:n ulkopuolisissa tehtävissä voi vakavasti vaarantaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset edut.

Ulkoministeriö toimii myös valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan (UTVA) sihteeristönä. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta valmistelee tärkeät ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä Suomen ulkosuhteita koskevat asiat, näihin liittyvät tärkeät sisäisen turvallisuuden asiat sekä tärkeät kokonaisuunpuolustusta koskevat asiat. Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 § 1 momentin 1 kohdan mukaan kaikki valiokunnan asiakirjat ovat salassa pidettäviä, ellei valiokunta toisin päättä. Tämä koskee myös tietoja kokouksessa käydyistä keskusteluista.

Lisäksi viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat ulkoasioita hoitavan ministeriön ja Suomen edustustojen poliittiset tilannearvioinnit, poliittisista tai taloudellisista suhteista toisen valtion kanssa käytyjä neuvotteluja koskevat asiakirjat ja ulkoasiainhallinnon alaan kuuluvat sala-
kirjoitetut viestit, jollei asianomainen ministeriö toisin päättä. Lain 24 §:n 1

momentin 2 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat myös muut kuin 1 kohdassa tarkoitetut asiakirjat, jotka koskevat Suomen suhteita toiseen valtioon tai kansainväliseen järjestöön, asiakirjat, jotka liittyvät kansainvälisessä lainkäyttö- tai tutkintaelimessä tai muussa kansainvälisessä toimielimessä käsiteltävään asiaan, ja asiakirjat, jotka koskevat Suomen valtion, Suomen kansalaisten, Suomessa oleskelevien henkilöiden tai Suomessa toimivien yhteisöjen suhteita toisen valtion viranomaisiin, henkilöihin tai yhteisöihin, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi vahinkoa tai haittaa Suomen kansainvälisille suhteille tai edellytyksille toimia kansainvälisessä yhteistyössä.

Ulkoministeriön toimialaan kuuluu paljon salassa pidettävää ja turvaluokiteltua tietoa. On tärkeä huomioida, että näiden tietojen salassapito ei pääty mahdollisen 12 kuukauden karenssiajan jälkeen.

Ulkoministeriö pitää esitystä perusteltuna myös kauppapolitiikkaan ja elinkeinoelämään ja yritystoimintaan liittyvät näkökulmat huomioiden.

Kauppapolitiikan osalta valtioneuvoston jäsen voi saada tietoonsa sekä kansallista että EU:n sisäiseen kannanmuodostukseen liittyvää tietoa, jota olisi mahdollista hyödyntää muussa tehtävässä. Lisäksi on mahdollista, että valtioneuvoston jäsen saa tietoonsa myös kolmansiiin maihin tai kansainvälisiin järjestöihin liittyvää kaupallis-taloudellista tietoa, jota voisi olla mahdollista myös hyödyntää toisissa tehtävissä omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen osapuolen vahingoksi. Myös elinkeinoelämään ja yksittäisiin yrityksiinkin liittyvissä aiheissa on mahdollista, että valtioneuvoston jäsenen tietoon tulee sellaisia asioita, joiden käyttäminen omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen osapuolen vahingoksi on mahdollista. Kummankin asiayhteyden osalta on lisäksi huomioitava mahdollisuus myös potentiaalisen eturistiriidan syntymiseen valtioneuvoston jäsenyyteen nähden.

Ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa esitetään, että lain soveltamisalaan kuuluvan henkilön on annettava karenssilautakunnalle ilmoitus aikomuksestaan valtioneuvoston jäsenyyden päätyttyä siirtyä muun työnantajan kuin valtion, hyvinvointialueen, kunnan, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, yliopistolaisissa (558/2009) tarkoitetun yliopiston tai puoluelain (10/1969) 1 §:ssä tarkoitetun puolueen palvelukseen tai Euroopan unionin palvelukseen taikka sellaisen kansainvälisen järjestön tai kansainvälisen toimielimen palvelukseen, jonka toimintaan Suomi jäsenvaltiona osallistuu. Perusteluiden mukaan säännöksessä tarkoitettuja kansainvälisiä järjestöjä tai kansainvälisiä toimielimiä, joiden toimintaan Suomi jäsenvaltiona osallistuu, ovat lähinnä hallitusten tai valtioiden väliset järjestöt, kuten OECD, YK:n alaiset järjestöt ja Euroopan neuvosto.

Vaikka luettelo ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi, ulkoministeriö esittää, että perusteluissa käytettäisiin YK:n alaisen järjestöjen sijaan muotoilua YK ja sen alaiset rahastot, ohjelmat ja erityisjärjestöt, jotta viittaus täsmällisemmin kattaa sekä YK:n sihteeristön että sen alaiset toimijat.

Valtiosihteeri

Matti Anttonen

Oikeuspäällikkö

Kaija Suvanto